

*Elmas Evangelopoulos, Giorgos Evangelopoulos, Vangelis Mavridis, Maria Evangelopoulou
og Szigos Christou, Ergochori, Veria, Makedonien.*

I byen Veria i Grækenland bor en lille gruppe romaer i nogle barakker lidt uden for byen. De arbejder som skrotsamlere og sælger metalskrot pr. vægt. Alle lever uden pas eller andre identifikationspapirer, og ingen har nogensinde gået i skole eller haft adgang til anden undervisning. Gruppen har levet fuldstændig isoleret, og faktisk var der ikke mange i byen, der vidste, at de eksisterede, før kunstnerne opsøgte dem og fik skabt opmærksomhed omkring deres tilstedeværelse og barske levevilkår.

sine rejser. Igennem de meget personlige portrætter skaber han et andet og mere nuanceret billede af romaerne som helstøbte mennesker, der udfordrer de stereotype fordomme, mange mennesker har om romaer.

Derudover er *Roma-rejserne* også en samfundskritisk dokumentation af romaernes levevilkår og historie. Med sit kamera gengiver Eskildsen romaernes fattigdom og viser os den usminkede virkelighed. Det traditionelle dokumentarfotografi tager udgangspunkt i virkeligheden og gengiver det øjeblik, kameraet indfanger. Man har dog siden fotografiets fremkomst diskuteret, om et fotografi kan være en fuldstændig objektiv gengivelse af virkeligheden, både fordi man kan manipulere fotografiet og det øjeblik, billedet bliver taget. Derudover vil fotografiet ofte i lighed med andre medier indeholde spor af kunstnerens subjektive valg. En fotograf vælger altid bevidst motiv og synsvinkel og iscenesætter ofte fotografiet i forhold til sine egne politiske og æstetiske overbevisninger. Joakim Eskildsens fotografier indeholder også en kunstnerisk vinkel, der gør dem anderledes end de dokumentariske fotografier, man ser i aviserne eller i nyhederne på tv. F.eks. giver Eskildsens gennemtænkte kompositioner billederne en anden karakter end traditionelle, ofte snapshot-agtige dokumentarfotografier. Mange af billederne er taget udenfor, hvor landskabet i baggrunden giver billederne en nærmest panoramisk karakter, og naturen får lov til at folde sig ud og virker uendelig, både i størrelse og styrke. I mange af billederne er lyset også meget dramatisk, det gennembryder himlen eller oplyser menneskenes ansigter. Sådan en type lys ses ofte i malerier med religiøse motiver, hvor det bruges til at illustrere det overjordiske og guddommelige. Lyset og landskabet bruges også til at understrege romaernes dramatiske historie og de konflikter, de som diskrimineret folk befinder sig i i dag.

Undervisningsforløb

Varighed: 1, 1,5 eller 2,5 timer (workshop).

Pris: 1 og 1,5 time er gratis. 2,5 timer (workshop) koster 250 kr.

Bestilling: telefon: 33 18 17 86 / 33 18 17 80 alle hverdage, eller
e-mail: hoe@kunsthallenikolaj.dk

JOAKIM ESKILDSSEN: Roma-rejserne, Le romané phirimàta

24. november 2007 -
10. februar 2008

ROMA-REJSERNE

Udstillingen *Roma-rejserne* viser fotografier af den danske fotograf Joakim Eskildsen. I årene 2000-2006 har han og forfatteren Cia Rinne rejst i Indien, Ungarn, Grækenland, Finland, Rusland, Frankrig og Rumænien for at undersøge og dokumentere romaers liv og historie. Udstillingen består af 101 fotografier, der er delt op efter de lande, kunstnerne har besøgt, samt en lydinstallation, der er klippet sammen af musik lavet af de romaer, de har lært at kende, og dagligdags lyde fra de steder, de boede. Lydoptagelserne er lavet af Cia Rinne, der også har skrevet om de mennesker, de har mødt og fotograferet i bogen *The Roma Journeys*. Hver serie af fotografier beskriver og fortæller om romaernes liv og hverdag og tegner et personligt portræt af et folk, der er knyttet sammen gennem en fælles kultur og historie på tværs af grænser.

Rejserne

Parrets rejser startede i det nordøstlige Ungarn, hvor de mødte romakvinden Magda, som de boede hos i fire måneder, mens de lærte hende og hendes familie at kende. Ingen af de mange rejser var særligt tilrettelagte på forhånd, men udviklede sig, alt efter hvilke kontakter de knyttede undervejs. Nærhed er vigtigt for Eskildsens kunstneriske praksis, og han fortæller selv, at han foretrækker at kende de mennesker, han fotograferer. "De mennesker, jeg fotograferer, er som regel folk, jeg beundrer eller ønsker at lære noget af." På rejserne forsøgte Joakim Eskildsen og Cia Rinne at tilbringe så lang tid som muligt hos de forskellige romaer, de mødte, så de havde de bedste betingelser for at forstå dem og deres liv. Eskildsen forklarer selv, at han blev mere og mere involveret, efterhånden som han lærte romaerne og deres kultur at kende, og med udstillingen ønsker kunstneren at videregive et samlet, nutidigt indblik i romaernes liv på kanten af det etablerede samfund.

Et folk uden land

Ordet roma betyder menneske på romani, og det er i dag den mest udbredte betegnelse for den transnationale, etniske minoritet, man i Danmark tidligere kaldte sigøjnere eller tatere. I dag regnes ordet sigøjner for at være nedsættende, fordi der er knyttet mange fordomme til betegnelsen. Der er stadig mange fordomme mod romaer både i Danmark og i resten af verden. Mange mennesker har meget stereotype forestillinger om romaer, der enten er et omvandrende, varmløst og festligt folk, hvor kvinderne er klædt i store farvestrålende kjoler, tørklæder og store guldøreringe, eller fattige, tyvagtige fremmede.

Romaerne er Europas største minoritet, men ingen ved præcist, hvor mange romaer der lever her – de fleste kilder anslår, at der lever 10-12 millioner romaer i Europa og 15-18 millioner

på verdensplan. Store dele af romaernes historie er uafdækket, og forskere er stadig i tvivl om, præcis hvordan og hvornår romaerne kom til Europa. Men efter alt at dømme stammer romaerne fra det nordlige Indien, hvorfra de indvandrede til Europa omkring år 1000. Romaer har en fælles historisk baggrund og et fælles sprog, romani. De fleste romaer taler både sprogene i de lande, de bor i, og romani. Man troede tidligere, at romaer var et nomadisk folk, der foretrak at flytte rundt fra sted til sted. Men grunden til, at romaerne måtte flytte rundt, var ofte, at de var fredløse og blev forfulgt, når de forsøgte at slå sig ned. I dag bor de fleste romaer permanent det samme sted, men der er nogle romaer, der lever som nomader, enten fordi de bliver tvunget til det pga. fattigdom, eller fordi de lever som handelsrejsende.

Der bor også mange romaer i Danmark – de fleste romaforeninger skønner, at der findes mellem 5.000 og 10.000 romaer her i landet. De første romaer kom til Danmark i begyndelsen af 1500-tallet, men allerede i 1533 befalede den danske konge, at alle sigøjnere skulle udvises fra landet. Nogle af de sidste romaer blev udvist så sent som i 1913, og en optælling fra 1939 viser, at der på det tidspunkt ikke var flere romaer tilbage i Danmark. Da Danmark i 1970'erne manglede arbejdskraft, kom der igen romaer til Danmark, og derudover kom mange også til landet som flygtninge i forbindelse med krigen i det tidligere Jugoslavien. Der bor i dag romaer i hele landet, men de fleste bor i og omkring København og Helsingør.

Baro Porrajmos

Baro Porrajmos er romaernes eget ord for nazisternes folkemord på romaerne under 2. Verdenskrig. Ud over jøderne var romaerne den eneste etniske gruppe, der af nazisterne var blevet udvalgt til udryddelse, fordi de var "racemæssigt underlegne". Allerede fra 1933 kunne romaer både risikere tvangssterilisering og masseudryddelse i koncentrationslejre, eller de kunne ende som tvangsarbejdere i arbejdslejre. Der er delte meninger om, hvor mange romaer der blev dræbt under 2. Verdenskrig, men de fleste forskere er enige om, at mindst 500.000 tyske romaer mistede livet under 2. Verdenskrig.

Fotografiet

Joakim Eskildsen er oprindeligt uddannet portrætfotograf i Danmark. Da han var færdig med sin uddannelse, rejste han til Finland, hvor han tog en MA i fotografi ved Universitetet for Kunst og Design i Helsinki. Eskildsen blander forskellige genrer i sine fotografier, primært portrætfotografi, kunsthistoriografi og dokumentarfotografi.

Hans fotografier er både et portræt af romaerne som folk – hvor de forskellige serier viser de ligheder og forskelle, der på trods af en fælles kulturel baggrund eksisterer blandt de mange romasamfund rundt om i verden – og portrætter af de individer, han har mødt på

Zavragiu, Samir, Hariga, Rebeica, Sema og Caroro (som tilhører lautårene, traditionelt musikere), Ștefănești, Moldova.

I det nordøstlige Rumænien, tæt på Moldavien, ligger landsbyen Ștefănești. Da fotografiet blev taget, var det vinter og minus tyve grader udenfor. Indenfor har familien selv bygget et kakkellovssystem, hvor røgen bliver cirkuleret rundt i siddepladserne, inden den lukkes ud. Så Zavragiu, Samir, Hariga, Rebeica, Sema og Caroro (set fra venstre mod højre) sidder faktisk og varmer sig sammen på de varme sæder. Det er bedstefaren, der sidder bagerst i den røde trøje, han var blandt de romaer, der kom i arbejdslejr under 2. Verdenskrig. Da krigen var overstået, blev han løsladt fra arbejdslejren, men romaer havde og har stadig svære vilkår i Rumænien. Huset, familien bor i, tilhørte en jødisk familie før krigen. Efter krigen flyttede jøderne sammen med mange andre europæiske jøder til Israel. De efterlod en masse tomme huse, og bedstefaren har fortalt, at ingen andre rumænere ville flytte ind i de jødiske huse, kun romaerne. Romaer og jøder har en fælles historie: De har begge været forfulgt i Europa. Men hvor jødernes tab blev anerkendt efter krigen, blev mordet på romaerne glemt.

